

Täysistunto

Torstai 1.3.2018 klo 15.59—20.06

3.1. Suullinen kysymys sote-uudistuksesta (Sirpa Paatero sd)

Suullinen kysymys SKT 17/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Paatero.

Keskustelu

16.00 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa puhemies! Monet suomalaiset odottavat tällä hetkellä Sipilän hallituksen ratkaisua, miten sosiaali- ja terveydenhuolto paranee. Tätä me kaikki haluamme ja odotamme. Nyt sitä Sipilän hallituksen aikana on rakennettu hyvin pitkään erilaisten ristiriitojen keskellä. Hyvin kriittisen kannan sote-uudistukseen on viimeksi ottanut talouspolitiikan arviointineuvosto, joka havaitsi vakavia puutteita. No, eilen saimme kuulla hallituspuolue kokoomuksen johtavan talouskeskustelijan Elina Lepomäen rajun tyrmäyksen sote-suunnitelmille. Hänen mukaansa Sipilän hallituksen sote-esitys on ongelmallinen EU-oikeuden näkökulmasta, uhkaa nostaa verorasitusta, keskittää terveystarkkailu- ja hoito- ja luo uuden hallintorakenteen, josta on haittaa kustannusten hillinnässä ja tehokkaiden hoitopolkujen järjestämisessä. Arvoisa ministeri Saarikko, voitteko vakuuttaa, että nämä kritiikit ovat täysin väärä? [Eero Heinäluoma: Riittää, jos vastaatte ”kyllä” tai ”ei”!]

16.02 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma kuiskaa eturivistä, että ”riittää, kun vastaatte ’kyllä’ tai ’ei’”. Valitettavasti ehkä suurimmalle osalle suomalaisista se on jo käynyt selväksi, että aivan näin yksinkertainen näin iso uudistus ei valitettavasti ole. [Naurua]

Samalla olen kuitenkin hyvin ylpeä siitä, että aika vaikeiden vaiheiden jälkeen olemme nyt todellakin lainsäädännön loppusuoralla, ja vielä enemmän ylpeä olen siitä valmistelutyöstä, mitä 18 maakunnassa tällä hetkellä satojen, itse asiassa tuhansien, ihmisten voimin tehdään, jotta siitä uudistuksesta tulee totta ja jotta suomalaisten palvelut voisivat parantua.

Haluan todeta, että kun keskustelu on viime aikoina keskittynyt valinnanvapauteen — joka on se viimeinen lakipaketti eduskuntaan tulossa olevista isoista kokonaisuuksista sote-maku-uudistuksessa — niin se ei ole yksin vastaus kaikkeen vaan myös se järjestämisvastuun siirto kunnilta maakunnille on keskeinen osa sitä tavoitteiden asetannan taustaa, jotta tässä uudistuksessa voidaan onnistua.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Paatero jatkaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

16.03 **Sirpa Paatero sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoin pelkään, että nyt ei ministeriltä kuultu tyhjentävää vastausta siihen, että onko se kritiikki väärää, mitä on esitetty varsin laajasti. Ja on aika selvää, että kun tämä kritiikkihän on sisältänyt sen, että sote-uudistus on erkaantunut varsin kauas niistä alkuperäisistä tavoitteista, niin tämä malli ei tule parantamaan palveluiden saatavuutta, ei lisää asiakaslähtöisyyttä, [Ben Zyskowicz: Kyllä lisää!] ei pienennä hyvinvointi- ja terveyseroja, [Ben Zyskowicz: Kyllä pienentää!] ei hillitse kustannusten kasvua, [Ben Zyskowicz: Kyllä hillitsee!] vaan säästöjen sijaan tulee lisäkustannuksia, oletettavasti malli kiristää kansalaisten verotusta ja uhkaa heikentää palveluiden saantia. Eihän tämä voi olla totta. Ei kai tällaista esitystä kannata runnoa eteenpäin. Arvoisa ministeri Saarikko, voitteko nyt luvata kaikille suomalaisille, että tämä teidän ajamanne uudistus ei kiristä verotusta, ei lisää hallintoa eikä byrokratiaa eikä tule karsimaan palveluja ja palveluverkkoa?

Puhemies Paula Risikko: Ja ministeri Saarikko, ja vielä sen jälkeen sitten ministeri Orpo.

16.04 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Paatero, teitte pitkän listan arvioimistanne riskitekijöistä, ja on selvää, että tuo kaikki voi olla mahdollista, jos uudistus ei käytännössä toteudu. Se nimittäin ei vielä riitä, että muodostuu uusi laki. Olen kanssanne eri mieltä. Tämän uudistuksen myötä palveluiden saatavuus paranee. Olen sitä mieltä, että asiakaslähtöisyys tulee lisääntymään ja hoidon vaikuttavuuden arviointi tulee merkityksellisemmäksi, johtuen myös siitä tavasta, jolla maakunnat rahoitetaan. Olen varma myös, että terveyserojen kaventuminen on tämän uudistuksen myötä paremmin mahdollista kuin se nyt huolestuttavassa tilanteessa on. Ja kyllä, tällä uudistuksen kokonaisuudella, myös uudenlaisilla käytännön toimintatavoilla, on mahdollisuus saavuttaa kustannussäästöt. Olen siis kanssanne eri mieltä siitä, mitkä tämän uudistuksen vaikutukset tulevat olemaan.

16.05 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko käytti jo erinomaisen avauksen tähän, minä ehkä keskityn enemmän sitten kustannuspuoleen.

Totta kai tässä on riskejä. Siis meidän sosiaali- ja terveyspalveluiden kysyntä tulee kasvamaan tulevan vuosikymmenen aikana aivan huikealla tavalla. Siksi tämä uudistus pitää tehdä, ja itse asiassa tässäkin uudistuksessa ovat ne peruselementit suurilta osin samanlaisia kuin mihin eduskunta parlamentaarisesti päätyi viime kaudella. Nyt siihen on sisään tuotu valinnanvapaus, joka takaa sen tasavertaisen, nopean hoitoonpääsyn.

Mutta toimeenpanovaihe, joka alkaa sen jälkeen kunnolla, kun lait on hyväksytty — joka itse asiassa on jo käynnissä — on se, missä viime kädessä ratkotaan se, että myös nämä tehokkuushyödyt, kustannussäästöt, saadaan aikaan. Tarvitsee rakentaa huolellisesti hyvä järjestelmä, hyödyntää uutta terveysteknologiaa, katsoa, että ne hoitoketjut syntyvät, jotta ihmiset pääsevät todella sujuvasti hoitoon, jotta ei tule kustannuksia siitä, että ei pääse sinne lääkäriin, mihin ei tänään pääse.

Eli tässä on paljon, paljon hyvää, [Puhemies koputtaa] ja minä uskon siihen, että nämä taloudelliset tavoitteet [Puhemies: Aika!] myöskin toteutuvat.

16.06 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus sanoo yleensä olevansa huolissaan julkistalouden kestävydestä. Kokoomuksesta sanotaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

yleensä myöskin oltavan huolissaan monopolien synnystä. Mutta jostain syystä kokoomus ajaa silti valinnanvapautta sote-uudistukseen, joka sisältää merkittäviä riskejä nimenomaan julkistalouden kestävyys ja myöskin yksityisten monopolien synnyn näkökulmasta.

Tällä hetkellä näyttäisi siltä, että oppositio ymmärtää markkinatalouden lainalaisuudet paremmin kuin hallitus. Kyllä jokaisen aidon markkinaliberaalin pitäisi olla [Välihuutoja] huolissaan ja myöskin ymmärtää ne riskit, jotka liittyvät yksityisten monopolien syntyyn, mikäli nämä tulevat sote-markkinat keskittyvät voimakkaasti muutaman ison yritystoimijan käsiin. Haluaisin siksi esittää kysymyksen pääministeri Sipilälle: miksi te suostutte siihen, että tätä uudistusta nyt tehdään muutaman vahvan yritystoimijan ehdoilla?

16.07 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämäkin keskustelu osoittaa, että uudistaminen Suomessa on äärimmäisen vaikeaa ja uudistuksia on äärimmäisen vaikea saada maaliin saakka. Tämä hallitus aikoo viedä tämän uudistuksen maaliin.

Perustuslakivaliokunta viime kesänä totesi, että uudistus on kiireellinen ja uudistus on välttämätön. [Välihuutoja vasemmalta] Sen uudistuksen osana tänne tuodaan nyt valinnanvapauden kokonaisuus, joka tuo asiakkaalle, potilaalle, asiakassetelin, jonka kanssa voi mennä sille tutulle pienelle yrittäjälle esimerkiksi [Välihuutoja vasemmalta] hierontapalveluja tai fysioterapeuttipalveluja vastaanottamaan. Tämä antaa aivan ainutlaatuisen uuden lisän nykyiseen terveydenhuoltojärjestelmäämme. Tämän uudistuksen tavoitteena on 3 miljardin säästöt suhteessa siihen kehitykseen, mikä olisi ilman tätä uudistusta, ja siitä me tulemme myöskin pitämään kiinni.

16.08 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunta totesi viime kesän mietinnössään seuraavaa: "Valtioneuvoston on jatkossa huolehdittava erityisen tarkasta lakiehdotusten EU-oikeudellisesta arviosta tarvittaessa yhteistyössä EU:n viranomaisten kanssa." Kysynkin suoraan pääministeri Sipilältä: miksi Suomi systemaattisesti kieltäytyy lähettämästä sote-markkinamalliaan EU:n komission arvioitavaksi? Kysyn sitä erityisesti sen vuoksi, että perustuslakivaliokunta sitä edellyttää ja Suomen korkein oikeusaste, korkein hallinto-oikeus, sitä esittää. Voitteko, pääministeri Sipilä, vastata?

16.09 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä politiikka on mielenkiintoinen laji. Samat tahot esittivät suurta kritiikkiä valinnanvapauden ensimmäiseen vaiheeseen, jossa oli yhtiöittämisvelvollisuus. Se kilpailuneutraliteettihan syntyy sillä tavalla, että yhtiöitetään. Nyt se yhtiöittäminen on jätetty pois sieltä perustuslakivaliokunnan vaatimalla tavalla ja samanaikaisesti on huolehdittu siitä, että kilpailuneutraliteetti säilyy, ja tämän vuoksi hallitus ei näe tarpeelliseksi notifioida tätä EU:ssa. [Välihuutoja] Se notifiointin lopputuloshan voisi korkeintaan olla se, että pitäisi yhtiöittää. Päätäkää nyt, haluatteko te, että on yhtiöittämisspakko [Välihuutoja] vai eikö ole.

16.10 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen sote-uudistus ei asiantuntijoiden mukaan paranna palveluketjuja, ei ole kustannustehokas eikä pienennä suomalaisten terveyseroja. Kuitenkin nimenomaan kustannustehokkuus, terveyserojen kaventaminen ja saumattomat palveluketjut olivat tämän uudistuksen perim-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

mäinen tavoite. Teidän sote-mallinne on katastrofi kansanterveydelle ja katastrofi kansantaloudelle. Hallituksen sote-mallin ongelmat kytkeytyvät suuria sote-yrityksiä suosivaan markkinamalliin eli niin sanottuun valinnanvapauteen. Siihen liittyvät myös EU-oikeudelliset ongelmat. Jos te nyt puskette lakeja läpi ilman notifikaatiota, riskeeraatte te Suomen sote-palveluiden kestävyys. Mutta jos te luovutte tästä markkinamallista eli niin sanotusta valinnanvapaudesta, ei ole näitä EU-oikeudellisia ongelmia eikä ole myöskään näitä ongelmia liittyen näiden alkuperäisten tavoitteiden saavuttamiseen. Eli kysyn nyt hallitukselta: [Puhemies: Aika!] ettekö voisi palata soten alkuperäisiin tavoitteisiin?

16.11 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksessa pidetään kiinni alkuperäisistä tavoitteista. Minua mietityttää puheenvuorossanne, edustaja Sarkkinen, erityisesti se osuus, että ikään kuin olisi syntymässä tämän mallin myötä Suomeen tilanne, että tänne tulisi yksityisiä toimijoita. Ne ovat jo täällä, oli niistä mitä mieltä tahansa. Meillä on miljoonaa suomalaista ottanut yksityisen terveystalouden, ja tiedämme, että eduskuntaan on tulossa esimerkiksi iso kansalaisaloite liittyen siihen hankintamenettelyyn, jossa erilaiset yksityiset toimijat kilpailevat sosiaalihuoltopalveluista ja jossa, niin kuin hankinnassa aina ja monesti liian usein, vain hinnan perusteella halvin voittaa. Tämä uudistus tuo esimerkiksi paljon palveluita tarvitseville vammaisille enemmän painoarvoa siihen, että he voivat itse valita, kenen palveluntuottajan palveluita käyttävät, ja laatu asettuu suurempaan arvoonsa. Minua hämmästyttää puheenvuorossanne se näkökulma, että ikään kuin olisimme [Puhemies koputtaa] luomassa sosiaali- ja terveystalouden markkinat. Ne ovat jo täällä. Teidän kotikaupungissanne yli puolet sosiaalihuollon palveluista on toteutettu yksityisten toimesta. [Välihuutoja]

Puhemies Paula Risikko: Minuutti on aikaa jatkossakin.

16.12 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri, nostitte ne maagiset taikasanat esiin: halvin hinta voittaa. Hyvä hallitus, ajatte yrittäjien asioita, ja yrittäjyyteen kannustetaan. On erittäin huolestuttavaa kuitenkin, että suuret yritykset valtaavat alaa ja pommittavat pienempiä toimijoita. Tämä esimerkiksi tapahtuu maakunnissa. Otetaan pieni hoiva-alan yritys: Kunnat lähtevät minikilpailuttamaan. Aloitetaan huutokauppa muun muassa vanhustenhoivapaikoista, kuka tarjoaa ja kuka suostuu halvimmalla rahalla tekemään tätä palvelua. Se on erittäin vaarallista, jos esimerkiksi puhutaan, että 130 euron hinnasta laskeudutaan 70 euroon. Siihen pitää kuulua ympärivuorokautinen hoiva, hoivatarvikkeet, hoito, ravinto ja ruoka. Millä rahalla pienyrittäjä pystyy tällaista palvelua tuottamaan? Te ajatte tällä uudistuksella pienet yrittäjät täysin konkurssiin, ja pakon edessä ne joutuvat myymään isommille tuottajille. Kaikkihan me tiedämme tämän. [Puhemies koputtaa] Kyllä me tiedämme, [Puhemies: Kysymys?] miten markkinavoimat toimivat.

16.14 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Juvonen kuvasi siis sosiaali- ja terveystalouden nykytilaa, ei niinkään sitä, mitä olisi tulossa. Tuo kaikki valitettava, miten kuvaatte nykyisen kuntapohjaisen järjestelmän toimivan, perustuu juuri siihen tilanteeseen, kun sosiaali- ja terveystalouden uudistusta ei toistaiseksi vielä ole toteutettu. Eli viittaa siihen, että kaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

ki tuo palveluiden toteuttamisen tapa, joka nyt jo on erilaisten yksityisten, julkisten tai järjestöjen tuottamaa, on ikään kuin vastaavanlainen maasto, mutta jatkossa me hallinnoimme ja johdamme sitä laajemmilla, leveämmillä vastuilla, kokonaisten maakuntien kokoisilla ratkaisuilla.

Hyvät edustajat, haluan todeta myös sen, maalailematta nyt synkkiä pilviä yllemme, että me kaikki tiedämme tai ainakin voimme ehkä kuvitella, että jos sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistusta ei tehtäisi, niin tämä kehitys olisi hallitsematon villi länsi, juuri se kehitys, jota juuri nyt tapahtuu erilaisten palvelutuottajien toimesta siinä tilanteessa [Puhemies: Aika!] kun kunnat pohtivat, miten saavat rahat riittämään.

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa. — Edustaja Rinne, minuutti.

16.15 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä, ne pienen pienet yritykset ovat muuttuneet pienen pieniksi attendoiksi. Että se siitä, mitä on tapahtumassa tällä hetkellä.

Arvoisa pääministeri, te olette Helsingin Sanomissa todennut, että soten kanssa on vain kaksi vaihtoehtoa. Joko te viette tämän nykyisen mallin läpi — se on kyseenalaistettu nyt hallituspuolue kokoomuksen toimesta. Yksi heidän johtavista talousajatteliijoista, Elina Lepomäki, on todennut, että se ei paranna palveluiden saatavuutta, ei lisää asiakaslähtöisyyttä, se ei pienennä terveyseroja, ei hillitse kustannusten kasvua, mutta se lisää hallintoa ja byrokratiaa, kasvattaa veronmaksajien rasitusta ja saattaa olla EU-kilpailuoikeuden vastainen. Toinen vaihtoehto, jos sote kaatuu, teillä on, että se on tulos tai ulos eli tulee uudet vaalit. Arvoisa pääministeri Sipilä, kumman näistä vaihtoehtoista luulette tavallisten kansalaisten haluavan nähdä tässä tilanteessa? Kumpi on tavallisen ihmisen näkökulmasta parempi vaihtoehto?

16.16 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti kansalaiset haluavat, että [Paavo Arhinmäki: Tulee uudet vaalit!] me poliitikot emme enää jappaise sote-uudistuksesta, vaan teemme sen. Eli vaihtoehto, että me viemme tämän asian nyt maaliin saakka, on varmasti kansalaisten tahtotila. [Välihuutoja] Me teemme jokaisessa maakunnassa sen maakunnan näköiset ja sinne sopivat palvelut, ja meidän pitäisi nyt tässäkin salissa pikkuhiljaa päästä keskustelemaan rakenteiden sijasta myöskin niistä palveluista, miten ne siellä maakunnassa sitten toteutetaan.

Te kuvasitte tilannetta tällä hetkellä siellä yrityskentällä. Me teemme valinnanvapausosuuden sote-uudistuksen osana, ja se tuo sen asiakassetelin, jolla ne pienet yritykset pääsevät sinne kentälle mukaan. Tällä hetkellä sellaista mahdollisuutta ei ole. Isot valtaavat siellä tilaa, niin kuin hyvin kuvasitte.

16.17 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On myös kyse siitä, minkälainen sote-uudistus tehdään. Minä uskon, että suomalaiset haluavat sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen, joka parantaa julkisia palveluita, nopeuttaa hoitoon pääsyä ja alentaa asiakasmaksuja. Sen sijaan en usko, että suomalaiset haluavat Suomen historian suurinta sosiaali- ja terveydenhuollon yksityistämistä, mikä käytännössä on se, mitä hallitus nyt tekee.

Mitä tulee markkinaehtoisuuteen, niin luulen kyllä, että ministeri Saarikko ymmärtää eron meidän nykyisen mallin ja teidän esittämänne markkinaehtoisuuden välillä. Nyt kun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

nat hankkivat ja ulkoistavat, jos päättävät ulkoistaa, alihankintana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita yksityisiltä toimijoilta. Valinnanvapausmallin myötä te laitatte ne kilpailemaan perusterveydenhuollossa. Silloin syntyvät nämä ongelmat, jotka liittyvät kilpailuneutraliteettiin, jota hallitus ei edes ole valmis selvittämään etukäteen osana huolellista lainvalmistelua, vaan te otatte nyt riskin siinä, [Puhemies koputtaa] että EU-tuomioistuimien ja EU kävelevät meidän perustuslakivaliokunnan kannan ja näkemyksen yli.

16.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Anderssonin kuvaamassa tilanteessa nyt tämän päätöksen siitä, kuka palveluntuottaja on se, joka vaikkapa järjestää tai toteuttaa ne terveyskeskuspalvelut tai ne vammaisen ihmisen asumispalvelut, tekee hankinnan perusteella kuntapäättäjä. Tässä tulevassa sosiaali- ja terveydenhuollon maailmassa sen ratkaisun tekee asiakas, potilas, tai hän yhdessä läheistensä kanssa. Se on merkittävin ero ja myös yleinen eurooppalainen trendi siitä, miten ihmisten oman äänen kuuluvuutta halutaan lisätä.

Arvoisa puhemies! Useassa puheenvuorossa on viitattu tähän EU-notifikaatiokokonaisuuteen, joka on monimutkainen eikä aivan parissakymmenessä sekunnissa tiivistettävä. Totean sen ytimen: virkavalmistelun pohjalta hallitus lähtee siitä arviosta, että tätä ei tarvitse notifioida, koska tämä mallimme on arvioiden mukaisesti ei-taloudellinen eli meitä ei tähän velvoiteta. Toinen ulottuvuus on se, että jos notifioisimme, [Puhemies koputtaa] meillä ei olisi tässä tilanteessa varmuutta, saisimmeko EU:lta asiasta vastauksen.

16.19 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiantuntijat, talouspolitiikan arviointineuvosto viimeksi, oppositio ja nyt hallituksen omista riveistä edustaja Lepomäki toteavat, että tämä hallituksen esitys ei paranna palveluitten saatavuutta, se ei lisää asiakaslähtöisyyttä eikä se pienennä terveys- ja hyvinvointieroja eikä hillitse kustannusten kasvua. Mutta se lisää hallintoa ja byrokratiaa, se lisää painetta veronkorotuksiin ja saattaa olla EU:n kilpailuoikeuden vastainen. Pääministeri Sipilä, ettekö te nyt voisi miettiä kolmatta vaihtoehtoa näiden kahden vaihtoehdon välillä — tulos tai ulos tai sitten tämän asian härkäpäinen vieminen eteenpäin? Eikö olisi nyt järkevää miettiä sitä kolmatta vaihtoehtoa ja palata siihen alkuperäiseen lähtökohtaan, miten sote-uudistusta lähdettiin viemään eteenpäin? Teillä on valta tämän asian suhteen, te olette vastuussa Suomen kansalaisille, ihmisille siitä, että terveys- ja sosiaalipalvelut toimivat tulevaisuudessa.

16.20 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluan toistaa täällä sen perustuslakivaliokunnan kannan viime kesältä, joka kuului hyvin yksiselitteisesti, että uudistus on kiireellinen, välttämätön ja tarpeellinen, [Välihuutoja] ja siihen kannattaa nyt nojautua. Joskus on uudistuksia saatava vietyä eteenpäin. Teillä olisi ollut viime vaalikaudella mahdollisuus tehdä tämä uudistus, [Välihuutoja] ja siitä huolimatta se ei mennyt läpi. Mutta perustuslakivaliokunta viime vaalikauden lopussa sanoi, millä edellytyksillä pitää jatkaa eli kuntaa suuremmilla alueilla, kansanvaltaisesti ja niin, että päätöksenteko ja rahoitus ovat samoissa käsissä. [Antti Rinne: Ihan samaa mieltä!] Tämä on se peruste, että meidän pitää pystyä menemään eteenpäin eikä aloittaa jälleen ikiliikkujaa alusta. Tämä pikkuisen tuntuu siltä, mitä täällä aina kuuluu, että nyt pitää lopettaa, uusi parlamentaarinen valmistelu, että meillä on kohta Tallinnan tunneli ja Jäämeren rata aikaisemmin valmiina kuin suomalaisen sote-järjestelmän uudistus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

16.21 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Det var oerhört modigt av riksdagsledamot Elina Lepomäki att i går säga det som den lilla pojken sade i sagan om att kejsaren inte har några kläder: i det här fallet har kejsaren faktiskt inga kläder. Hon har konstaterat att vårdreformen inte kommer att nå sina mål. Man når inte kostnadsinbesparingar, man når inte en mer jämlik vård och man tar en enorm risk genom att inte föra ärendet till EU-kommissionen.

Arvoisa puhemies! Oli hyvin rohkeaa edustaja Lepomäeltä tulla ulos eilen sanomalla se, mitä kukaan muu hallituksen edustaja ei ole uskaltanut sanoa, tavallaan niin kuin pieni poika tässä keisari ilman vaatteita -sadussa, hän oli se pieni poika. Mutta, pääministeri, kun korkein hallinto-oikeus pitää oikeusvarmuuden turvaamiseksi ainoana oikeudellisesti kestävänä menettelytapana sitä, että kaavailtu lainsäädäntökokonaisuus notifioidaan komissiolle, niin haluaisin kysyä teiltä, onko hallituksella parempaa oikeudellista tietoa kuin korkeimmalla hallinto-oikeudella.

16.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korkeimman hallinto-oikeuden lausunnon myötä ja jo paljon sitä ennen virkamiesten valmistelun pohjalta hallitus on tehnyt perusteellisen analyysin EU-oikeudellisesta ulottuvuudesta. Tässä monimutkaisessa kokonaisuudessa liittyen valtiontukisääntönsä ja kilpailullisuuteen, ylipäätään ottaen erilaisten toimijoiden välillä, on selvää, että se aukko, jossa uudistusta valmistellaan, ei voi olla kovinkaan suuri, kun toisessa laidassa on perustuslakivaliokunnan velvoite tehdä malli, jossa on vahva julkinen pohja — sellaisen me teemme — ja toisaalla on ikään kuin EU-oikeudellinen ulottuvuus mahdollisimman selkeästä asetelmasta kilpailullisesti neutraalista tilanteesta. Me olemme taanneet tähän malliin kaikki ne mahdolliset kilpailuneutraliteettia tukevat elementit, jotka on voitu toteuttaa ilman yhtiöittämistä, ikään kuin vertailtavuutta lisätty näiden erilaisten toimijoiden, julkisen ja yksityisen välillä. Mutta peruslähtökohta on se, että hallituksen mielestä tämä on kansallisissa käsissä oleva asia, omaa sosiaali- ja terveyspolitiikkaamme, ja malli on ei-taloudellinen ja sitä ei edellytetä notifiotavaksi. [Puhemies koputtaa] Tämä on analyyssimme erittäin perusteellisen harkinnan jälkeen.

16.24 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko, te totesitte, että tässä pidetään kiinni alkuperäisistä tavoitteista. Sote-virkamiehet ovat kuitenkin virkavastuulla todenneet esimerkiksi parlamentaarisessa seurantaryhmässä, jossa itsekkin olen jäsenenä, että kun siirryttiin siitä aiemmasta 5:n sote-alueen mallista 18:n maakuntahallinnon malliin, niin samalla vaikeutuivat mahdollisuudet saavuttaa se kustannusten kasvun hillintä, jossa tavoitteena on tuo 3 miljardin euron kustannusten säästö. Yksi merkittävä ongelma tässä mallissa on nimenomaan se, että luodaan uusi, melko raskas hallinnon taso. Pienemmällä sote-alueiden määrällä sekä erikois- ja peruspalveluiden integraatio että sitten tuo kustannusten kasvun hillintä onnistuisivat paremmin. Kysyn nyt teiltä: eikö tässä vaiheessa voisi vielä ottaa sen mallin, että sote-alueiden määrä olisi pienempi kuin tuo 18 maakuntaa?

16.25 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluan tässä kohtaa muistuttaa siitä, että meillä on tällä hetkellä sote-järjestäjiä lähes 200 ja noin 300 kuntaa rahoittaa sotea. Eli se on valtavan suuri määrä, ja sen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

takia tämä ei olekaan hallittavissa tällä hetkellä. Ei ole olemassa niitä kannustimia ja välineitä, joilla voitaisiin tehdä tehokasta sotea. Ja nyt, kun mennään 18:n maakunnan määrään, se on ihan eri asia. Me pystymme katsomaan sitä, että kustannuskehitys on paljon parempi siellä 18:ssa kuin mitä nykymallissa kaiken kaikkiaan on. Sitä, saavutetaanko se 3 miljardia, tietysti edesauttaa se, että meillä rahoituslaissa on tämä kustannusten kasvun rajoitin, joka pakottaa myös jokaisen maakunnan tekemään mahdollisimman tehokkaasti ja tuottavasti omia ratkaisujaan. Esimerkiksi Eksote on hyvä esimerkki siitä, että siellä on pystytty ottamaan uudenlaisia toimintatapoja. Sitä kautta, toiminnan kautta, tulevat ne todelliset säästöt 18 maakunnassa.

16.26 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen seurannut vuosikausia tätä sotea, ja se on ollut varsin surullista seurattavaa. Tämä uudistus on aivan liian pitkälle viivästynyt, ja se on paha suomalaisen palvelujärjestelmän kannalta. Periaatteista on ollut pitkään yksimielisyys, ja nyt siltä pohjalta on hiottu malli, ja pitäisi päästä nopeasti toteutukseen.

Mitä EU:hun tulee, niin kyllä käsittääkseni EU:n keskeinen periaate on se, että jäsenmaiden omissa käsissä on terveydenhuolto, ja EU:ta ei pitäisi nyt päästää jäsenmaiden terveydenhuollon asioihin. Ja olisin kysynyt ministeriltä, kun tässä toteutuksessa maakunnat ja kenttä alkavat olla kohta avainasemassa: miltä se tilanne näyttää maakunnissa, ja onko maakunnilla nyt riittävästi suunnittelumäärärahoja toteutukseen?

16.27 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajan näkökulma on siltä osin hyvä, missä sote ja maakunta toteutuvat. Ne toteutuvat täällä valiokunnissa, hallituksen pöydissä, laajassa virkavalmistelussa, mutta kaikkein eniten siellä käytännön työssä. Täältä aitiosta taidettiin todeta jo se, mikä minusta on kaiken ydin: nyt pitäisi olla rohkeutta tehdä nämä raamit kuntoon, jotta päästään puimaan sisältöjä. Ikääntyvässä Suomessa on pakko löytää ratkaisut arvokkaaseen ja laadukkaaseen vanhuspalveluiden kokonaisuuteen, on pakko löytää ratkaisut lastensuojelun kuormaan, on pakko löytää ratkaisut kansansairauksien kestävään hoitoon ja vaikuttavaan kuntoutukseen — muutamia esimerkkejä mainitakseni.

On ilo nähdä työ maakunnissa, siis niiden satojen organisaatioiden muutos nyt 18 maakunnaksi. Ja ne tuhannet valmistelijat tämän asian ympärillä odottavat ja kertovat päävies-tinä meille, että hoitakaa te tämä laki kuntoon, niin me teemme tästä totta. Mutta ei kerral-la: Pelkästään jo kustannusten taittamisen oletama [Puhemies koputtaa] on parhaimmillaan arvioidenkin mukaan vasta 10 vuoden päästä täydessä iskussa. Uudistuksen mittakaa-va on niin valtavan suuri.

16.28 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen ymmärtää, että näin valtavaan uudistukseen sisältyy monenlaisia riskejä, ja jokainen ymmärtää, että vuosien ja vuosikymmenten kuluessa uudistusta, totta kai, tullaan muuttamaan, kuten kaikkia muitakin suuria uudistuksia.

Mutta, ministeri Saarikko, voisitteko rautalangasta vääntää täällä vasemmistolle [Paavo Arhinmäki: Lepomäelle!] sen, että kun kansalaisten valinnanvapaus perusterveydenhuollossa toteutuu ja ihminen itse valitsee, niin se johtaa siihen, että saatavuus paranee, jonot poistuvat? Se johtaa siihen, että ihmiset ovat yhdenvertaisempia kuin tämän päivän tilanteessa, jossa osa toimii vakuutusten, osa työterveyshuollon mutta joka tapauksessa lähinnä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

pienituloiset lapsiperheet ja eläkeläiset julkisen terveydenhuollon piirissä. Ja voitteko osoittaa heille myös sen, että kustannustehokkuus paranee, kun palveluntuottajat joutuvat kilpailemaan keskenään ja kun ne joutuvat sovittamaan toimintansa maakunnan [Välihuutoja] määräämiin hinnoitteluperusteisiin?

16.29 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielelläni teen edustajan toivomat täydennykset. Jo pelkästään kysymyksensä vastattiin moniin näihin huoliin. Ehkä totean sen, että tämän kokonaisuuden äärellä me helposti päädyimme ideologiseen väittelyyn, ”yksityinen vai julkinen parempi”. Täällä on paljon edustajia, jotka ovat vierailleet eri paikoissa, joissa palveluntuottaja on ollut yksityinen tai julkinen, enkä minä ainakaan omien kokemusteni nojalla voi automaattisesti sanoa, kumpi on parempi. Olen nähnyt samalla rahalla toteutettavia hyvin erilaisia palveluita. Ja siksi edustaja Zyskowiezin puheenvuorosta mielestäni oleellisin osa on se, että tässä myös laatu, palveluiden laatu ja sillä kilpailu, asettuu uudelleenlaiseen asetelmaan. ”Kilpailu” sanana ei minusta ole paha tai ikävä siinä tilanteessa, kun puhutaan, että ihmiset saisivat parempaa hoitoa tai vaikuttavampia ratkaisuja, ja yksi osa tätä on se, että niiden palveluiden piiriin pääsisi nopeammin. Kaikkein oleellisin on se ensimmäisen oven avaus, [Puhemies koputtaa] joka voi tulevaisuuden rakenteissa olla myös sähköisen oven avaus digitalisaation kehittyessä. Tätäkään [Puhemies koputtaa] uudistuksen kulmaa ei kannata unohtaa.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Mäkisalo-Ropponen, viimeinen puheenvuoro tässä vaiheessa.

16.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tarvitsemme toimivamman sote-mallin, siitä olemme kaikki yhtä mieltä. Mutta hallituksen malli ei valitettavasti ole sitä. Hallituksen mallille ei löydy kannatusta asiantuntijoilta, mutta samaa kritiikkiä kuulen myös maakunnista hallituspuolueiden kannattajilta ja nyt myös täällä eduskunnassa. Mielenkiintoista on, että kaikki kritiikki kohdistuu samoihin asioihin, eli hallituksen mallilla hyvinvointi- ja terveyserot eivät pienene, eheä hoitoketju ei tule toteutumaan, yhdenvertaisuus palveluissa ei parane, säästöjä ei synny, pikemminkin kustannukset kasvavat. Kaikki tämä kritiikki on samansuuntaista. Tämä ei missään tapauksessa toteuta niitä alkuperäisiä uudistukselle asetettuja tavoitteita. Miten te voitte mitätöidä lähes kaikkien näiden asiantuntijoiden mielipiteet näin täydellisesti?

16.32 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on käynyt paljon asiantuntijakeskusteluja hioessaan nyt valinnanvapausesitystä uuteen uskoon viime kesänä saadun palautteen pohjalta. Se otettiin vakavasti, ja esityksessä on paljon niitä kriittisiä kohtia, joita eduskunta omissa kannanotoissaan arvosteli ja arvioi, tehty paremmaksi.

Olen, edustaja Mäkisalo-Ropponen, yrittänyt olla puheenvuoroissani rakentava, ja erityisesti teidän tekemäänne sisältötyötä sote-palveluiden äärellä arvostan, mutta silti mielestäni tekee nyt kysyä. En minä ole päässyt käsitykseen, mikä teidän vaihtoehtonne ihan oikeasti tälle kaikelle olisi. Välillä te kannatatte maakuntia, välillä te kannatatte kuntia tai erilaisia laajempia kuntia. Te sanotte, että valinnanvapaus käy, ja sen jälkeen tulee ”pilkku, mutta”, ja sitten se ei kuitenkaan käy. Ja tältä osin totean, että tämän uudistuksen äärellä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2018 vp

ollut pakko tehdä kompromisseja. Se tulee toteutumaan ja saavuttamaan tavoitteensa vasta vaiheistettusti. Jokaisella hallituspuolueen kansanedustajalla siinä on varmasti sietämistä sen kulmissa, se on niin laaja kokonaisuus, mutta nyt se uudistus pitää saada liikkeelle.

Kysymyksen käsittely päättyi.